

GEA, FLORA ET FAUNA

Notes breus (flora)

Ophrys subinsectifera* Hermosilla & Sabando a les muntanyes de Prades**Ophrys subinsectifera* Hermosilla & Sabando in Prades Mountains (Catalonia)**

Rebut: 23.12.97
 Acceptat: 01.04.98

Ophrys subinsectifera ha estat descrita recentment com a nova espècie per Hermosilla & Sabando (1996). Segons aquests autors, les característiques diferencials d'*O. subinsectifera* respecte d'*O. insectifera* i d'*O. aymoninii* són les petites dimensions del label, els marges amb una estreta franja groga, els lòbuls laterals obtusos i plans i el lòbul central aplanat; els pètals són foscos, però sensiblement més curts que els d'*O. insectifera*.

Les variants d'*O. insectifera* caracteritzades pel label petit de marge groc ja van ser descrites de Navarra per van der Sluys & González (1982), i a Catalunya per Arnold (1981), que ja apreciava certa variabilitat pel que fa a la mida i la forma del label. Vidal & Hereu (1992) també citen diverses variants d'*O. insectifera*, algunes de les quals s'allunyen d'*O. aymoninii*, i altres que podrien tenir un origen híbrid entre *O. insectifera* i *O. araneola*. I Sanz & Nuet (1995) relacionen les variants de label tan llarg com ample i de marge groc amb *O. insectifera* subsp. *aymoninii*.

Arnold (1996) ja assenyala la presència d'aquest nou tàxon a Catalunya explícitament i destaca la seva variabilitat morfològica. D'entre els trets característics en remarca la forma relativament constant del label, molt sovint quasi totalment aplanat i amb unes dimensions que oscil·len entre 7 i 9,5 mm. Els lòbuls laterals sovint són poc desenvolupats.

A les comarques meridionals de Catalunya, *O. insectifera* només havia estat trobada al Montsant per Sanz & Nuet (1995), localitat que Arnold (1996) confirma com la més meridional d'*O. subinsectifera*. Nosaltres l'hem observada en dues localitats de les muntanyes de Prades, d'on no havia estat citada prèviament:

Baix Camp: Arbolí, 950 m s. m., UTM 31TCF36. Dos exemplars prop de la carretera, dins el campament de Castillejos. Joncades de l'*Aphyllanthion* en el domini del *Violo-Quercetum*. A mitjan maig de 1996 les flors estaven completament seques i sense indicis de fructificació.

Alt Camp: Mont-ral, 800 m s. m., UTM 31TCF47. Set exemplars prop de la cruïlla de la carretera de Capafonts. Joncades de l'*Aphyllanthion* amb un estrat arborel irregular de *Pinus halepensis*, en el domini del *Quercetum ilicis*.

Durant l'any 1997 vam prendre algunes dades biomètriques dels set individus d'*O. subinsectifera* de la rodalia de Mont-ral. Els exemplars observats feien entre 17 i 32 cm i tenien entre 5 i 8 flors, tret d'un amb 13 flors, totes disposades de manera laxa. La

mida del label era de 7-9 × 5-6 mm, amb el marge groc i aplanat; els lòbuls laterals eren curts i amb el marge groc, i els pètals, foscos, de 2,5 × 0,5-1 mm.

A mitjan mes de maig el 50 % de les flors estaven seques o assecant-se; la resta estaven obertes excepte una, encara tancada. El 12 % de les flors observades presentaven una clara fructificació.

Cal destacar amb aquesta nova dada que durant els darrers anys ha augmentat de manera notable el nombre d'espècies d'orquídiades observades a les muntanyes de Prades, i s'ha ampliat la important aportació feta per Masclans & Batalla (1964).

ANTON AYMENÍ

Raval de Santa Anna, 35, 3r-2a. E-43201 Reus.

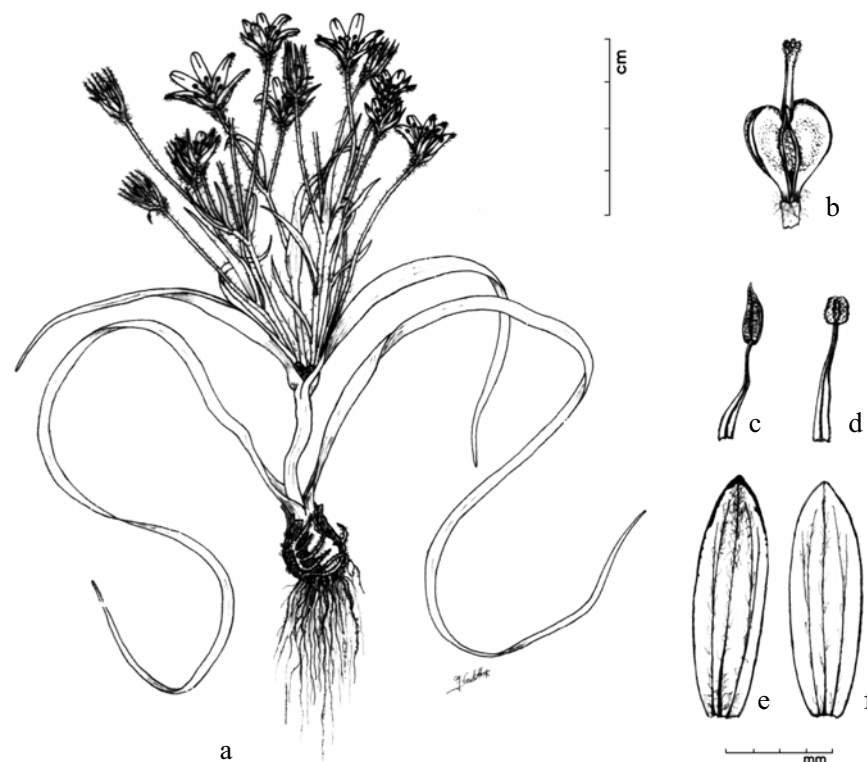

Fig. 1. *Gagea foliosa* (J. & C. Presl) Schult. & Schult. fil. a) hàbit; b) gineceu; c-d) estams; e-f) tèpals.

Gagea foliosa (J. & C. Presl) Schult. & Schult. fil. a) hàbit; b) gineceu; c-d) estams; e-f) tèpals.

Sobre la presència de *Gagea foliosa* (*Liliaceae*) al territori sicòric

About the presence of *Gagea foliosa* (*Liliaceae*) in the Eastern part of Ebro valley

Rebut: 30.03.98
 Acceptat: 09.06.98

Durant l'hivern dels últims anys hem observat diverses poblacions d'una espècie del gènere *Gagea* en unes quantes localitats del Baix Cinca, les Garrigues, la Noguera, el Pla d'Urgell i el Segrià.

Aquesta *Gagea* es caracteritza (fig. 1) per la presència de dos bulbs recoberts per rels gruixudes i més o menys rígides, amb bulbil·les a l'axil·la de les fulles caulinars inferiors, dues fulles basals —la més grossa de (2,5)3(4,5) mm d'amplada i la petita de 2,5-3 mm— i nombroses de caulinars —també lleugerament dimorfes—, totes elles glabres. La inflorescència és umbel·liforment, amb (1)3-7(10) flors; aquestes amb pedicels i tèpals externs pubescents i tèpals interns glabrescents, i estil de (3)3,5-4,5 mm de longitud. Tot i que pertanyen a un grup problemàtic tant des del punt de vista taxonòmic com nomenclatural (Bayer & López González, 1991), aquestes poblacions són atribuïbles a *Gagea foliosa* (J. & C. Presl) Schult. & Schult. fil. *sensu lato* (= *G. polymorpha* Boiss., *nom. illeg.*; — *G. bohémica* auct.).

A la segona edició de la *Flora Manual dels Països Catalans* (Bolòs et al., 1993) s'assenyala la presència de *Gagea foliosa* al territori sicòric, entre 100 i 250 m, sense precisar localitat. Les úniques referències que coneixem de la planta en aquest territori són les recollides a la *Flora de Catalunya* (Cadevall, 1933): «Terrenys incultes o ro-

cosos: Lleida, a les Torres o Navès (Agelet, *sub G. bohémica*, in Hb. Cad.), 13 gener 1873» i la cita (*sub Gagea arvensis*) feta en un inventari pres prop de Vilanoveta (Braun-Blanquet, 1934) a la qual deu correspondre, gairebé amb tota certesa, el plec BC 106062: «juxta Lérida, in argillosis, c. Vilanoveta, F.Q., 4 apr. 1934».

Les noves localitats on l'hem trobada darrerament són:

Baix Cinca: Vallobar, el Bassal, 31TBG6211, 260 m s. m., 25-II-1995 & 22-II-1997, franja de transició entre un siscallar i un llistonar. Candanos, la Menorca, UTM 31TBG5801, 330 m s. m., 25-II-1997, marge d'un camp de cereals.

Garrigues: Juneda, al tossal de Vetilla, 31TCG1301, 240 m s. m., 5-III-1996, en un llistonar. Castellldans, prop de la carretera de les Borges Blanques, 31TCF1697, 360 m s. m., 8-III-1996, llistonars i brolles esclarissades. Borges Blanques, al tossal de Miravall, 31TCF1699, 300 m s. m., 23-I-1995, llistonar.

Noguera: la Sentiu de Sió, Muller, 31TCG2129, 260 m s. m., 4-III-1995, prats d'annuals sobre guix.

Pla d'Urgell: Torregrossa, tossal de Margalef, 31TCG1304, 270 m s. m., 25-II-1996, llistonar.

Segrià: Lleida, tossal de Grealó, 31TCG0708, 210 m s. m., 23-I-1995, llistonar.

La planta no mostra preferència per un hàbitat determinat, bé que es troba generalment en llocs oberts: marges de camps de cultiu, comunitats d'annuals, llistonars o espartars no gaire densos o brolles baixes molt esclarissades. Des del punt de vista edàfic, viu tant en sòls guixencs com en no guixencs.

L'escassetat de citacions d'aquesta planta a les planes del territori sicòric deu provenir, per una part, de la seva floració hivernal,

i per l'altra, del fet que que no floreix pas cada any. També cal destacar que no hem trobat sements en cap de les plantes observades.

Agraïm a Ginés López González els comentaris taxonòmics i nomenclaturals i a Jordi Corbella i Alonso, autor del dibuix de la planta, el fet de permetre'ns reproduir-lo.

JOAN PEDROL*, JOSEBA PINO**, JORDI RECASENS* & ANTONI TUDELA***

* Dept. d'Hortofructicultura, Botànica i Jardineria. Universitat de Lleida. Rovira Roure, 177. E-25198 Lleida.
 ** Doctor Moragas, 193, 3r 1a. E-08210 Barberà del Vallès.
 *** DARP. Direcció General del Medi Natural. Torreferrusa. Ap. Correus 119. E-08130 Santa Perpètua de Mogoda.

Nova localitat de *Salix caprea* L. a Montserrat

Salix caprea L. new locality in Montserrat (Central Catalonia)

Rebut: 30.03.98
 Acceptat: 09.06.98

Hem observat aquest arbre caducifoli de distribució eurosiberiana en un indret de Catalunya del qual era desconegut fins ara:

Baix Llobregat: Montserrat, al marge del camí que va de l'estació superior del funicular de Sant Joan a Sant Jeroni; UTM 31TDG0204, 990 m s. m., exposició N.

Arrela sobre argiles que es mantenen humides pels regalims d'aigua dels conglomerats superiors, juntament amb *Salix cinerea* subsp. *oleifolia*.

El vam observar per primer cop el dia 1 de setembre de 1995 i el vam tornar a veure el dia 20 de novembre de 1996. En aquesta

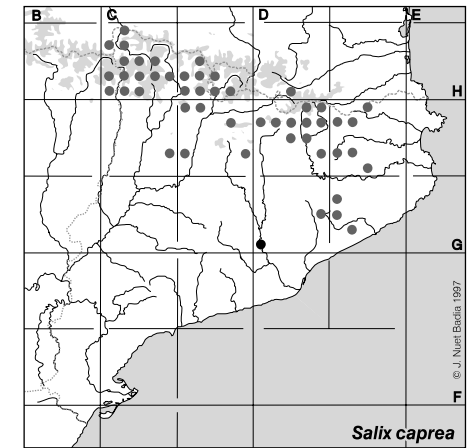

Fig. 2. Mapa de distribució de *Salix caprea* a Catalunya, segons el reticle UTM de 10 km de costat. Hi és representada la nova localitat que aportem (punt negre) i les localitats que figuren a la principal bibliografia botànica (punts grisos) i als plecs de l'herbari de l'Institut Botànic de Barcelona (BC) are shown.

Salix caprea distribution map in Catalonia, according to UTM grid of 10 × 10 km. The new locality contributed by the present work (black point), the localities quoted in the most relevant botanical literature (gray points) and those existing in the herbarium of Barcelona Botanical Institute (BC) are shown.

data, encara tenia fulles i presentava un port arbustiu d'uns vuitanta centímetres d'alçada. Havia sofert algunes escapçades, presumiblement per obra dels serveis de manteniment del camí, que netegen una i altra vegada el marge desproveint-lo de la vegetació que hi arrela i reté la terra. El dia 31 de desembre de 1997 vam trobar el peu de *Salix caprea* completament escapçat de soca-rel. Posteriorment hem pogut comprovar que havia rebrotat de soca. Guardem unes mostres d'aquest gatsaule al nostre herbari.

Aquesta localitat, que sapiguem, és la que es troba més al sud dins de Catalunya. Fins ara, les localitats més meridionals cone-

gudes eren les de la serra d'Aubenç (Molero & Vigo, 1981), les del Montseny (Bolòs *et al.*, 1986) i les del Montnegre (Montserrat, 1968) (vegeu la fig. 2).

Salix caprea ja havia estat indicat a Montserrat. Consta, com a planta que es fa a la muntanya, en el catàleg publicat per l'abat Muntadas (1867: 482) i també hi havia estat indicada per Boutelou (in Colmeiro, 1885, IV: 704). Tanmateix, ni l'una ni l'altra citació no eren fiables: la primera perquè prové d'un catàleg d'autor i origen desconeguts, i la segona perquè és una citació recollida per Colmeiro a partir de les llistes de Boutelou, que va escriure molts

disbarats sobre la flora de Montserrat. Aquestes citacions no havien pogut ser confirmades per cap troballa actual i sempre havien estat rebutjades per botànics com Cadevall i el P. Adeodat Marcet, bons coneixedors de la flora de Montserrat.

Pel que fa a nosaltres, tampoc no hi havíem vist mai aquesta espècie. A la *Flora de Montserrat* (Nuet & Panareda, 1991-1993), recollim les indicacions esmentades més amunt i les opinions dels botànics que havien estudiat la flora de Montserrat i que les consideraven errònies.

JOSEP NUET BADIA* & JOSEP M. PANAREDA CLOPÈS**

* Gran Via de les Corts Catalanes, 1041 1r D. E-08020 Barcelona.

** Dept. de Geografia Física. Univ. de Barcelona. Baldiri Reixac, s/n. E-08028 Barcelona.

Noves localitats pirinenques de *Senecio inaequidens* DC.

Senecio inaequidens DC. new Pyrenean localities

Rebut: 30.03.98
Acceptat: 09.06.98

Aquesta planta herbàcia originària de l'Àfrica del Sud fou introduïda fa pocs anys a Europa, on es difon ràpidament. Darrerament, Vicens (1996) ha publicat diverses localitats noves d'aquesta espècie; nosaltres aportem unes quantes citacions més procedents de diverses localitats dels Pirineus, de la majoria de les quals conservem testimonis al nostre herbari. En tots els llocs on l'hem detectada el sòl és esquelètic i pedregós, format sobre roques silícies antigues

(cambrià-ordovicià), de tonalitats grises fosques o rogenques.

Alt Empordà: Cantallops, a l'E del coll de l'Auleda; UTM 31TDG9399, 650 m s. m., exp. S. La Jonquera, Requesens; 31TDG9599, 425 m s.m.

Baixa Cerdanya: Llívia, turó de Llívia; 31TDH1602, 1.240-1.340 m s. m.; molt abundant, recobreix els vessants secs de migjorn. Puigcerdà, estació del ferrocarril; 31TDG1198, 1.150 m s. m.; entre el balast de la via.

Ripollès: Campelles, camí del molí de Can Coll; 31TDG2882, 1.280 m s. m., exp. S, unes quantes mates en flor (24-VIII-

1996). Espècie nova per al Ripollès.

Rosselló: Banyuls de la Marenda, coll de Gascons; 31TEH0703, 386 m s. m. Vessant E del turó de Madeloc al peu de la carretera D86; 31TEH0604, 370 m s. m.

Vallespir: Sant Martí de l'Albera, mas Reste; 31TDH9101, 520 m s. m.

A la figura 3 presentem un mapa actualitzat de la distribució d'aquesta espècie a Catalunya.

JOSEP NUET BADIA

Gran Via de les Corts Catalanes, 1041 1r D. E-08020 Barcelona.

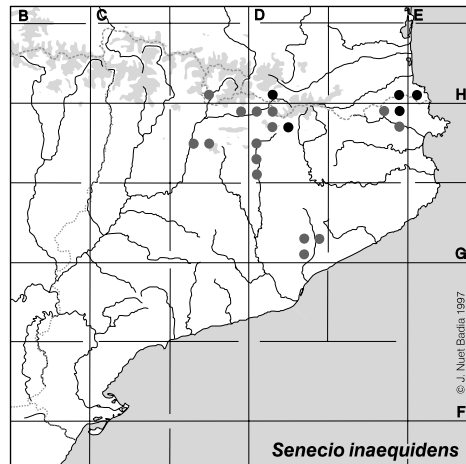

FIG. 3. Mapa de distribució de *Senecio inaequidens* a Catalunya, segons el reticle UTM de 10 km de costat. Hi són representades les noves localitats que aportem (punts negres) i les localitats que figuren a la principal bibliografia botànica (punts grisos) i als plec de l'herbari de l'Institut Botànic de Barcelona (BC).

Senecio inaequidens distribution map in Catalonia, according to UTM grid 10 x 10 km. The new localities contributed by the present work (black points), the localities quoted in the most relevant botanical literature (gray points) and those existing in the herbarium of Barcelona Botanical Institute (BC) are shown.

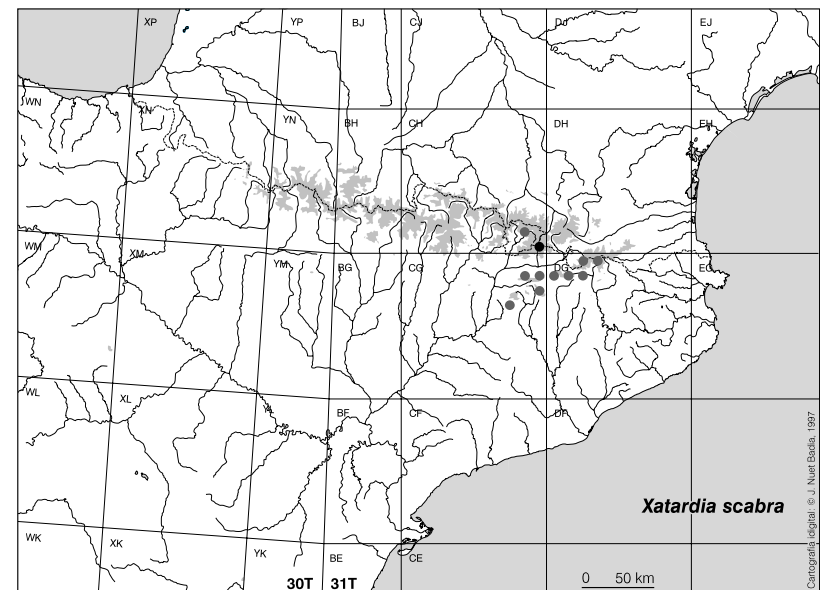

FIG. 4. Mapa de distribució de *Xatardia scabra* als Pirineus, segons el reticle UTM de 10 km de costat. Hi són representades les noves localitats que aportem (punts negres) i les localitats que figuren a la principal bibliografia botànica (punts grisos) i als plec de l'herbari de l'Institut Botànic de Barcelona (BC).

Xatardia scabra distribution map at the Pyrenees, according to UTM grid 10 x 10 km. The new localities contributed by the present work (black points), the localities quoted in the most relevant botanical literature (gray points) and those existing in the herbarium of Barcelona Botanical Institute (BC) are shown.

Noves localitats de *Xatardia scabra* (Lapeyr.) Meissn. als Pirineus axials catalans

Xatardia scabra (Lapeyr.) Meissn. new localities at the Catalan Axial Pyrenees

Rebut: 30.03.98
Acceptat: 09.06.98

Durant l'estiu de 1997, hem trobat dues noves localitats de *Xatardia scabra*, que no consten ni a l'Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans (Bolòs & Masalles, 1985-1987, mapa núm. 103), ni a la *Flora dels Països Catalans* (Bolòs & Vigo, 1990):

Baixa Cerdanya: Meranges, vall del riu Duran, exposició E, UTM 31TCH9703, 2.185 m s. m. En una tartera de pedruscall menut esmicolat esquistós, que recobria un bon gruix de terra humida, en companyia de *Linaria repens*, *Ranunculus parnassifolius*, *Polygonum alpinum*, *Senecio pyrenaicus* i *Galium pyrenaicum*. La vam trobar juntament amb Núria Arnan, Montserrat Badia, Joan Blasi, Àngels Morell i Àngela Riu.

Baixa Cerdanya: Meranges, vall del riu Duran, exposició SW, UTM 31TCH9802, 2.300 m s. m. Tartera de pedruscall esmicolat esquistós, amb *Ranunculus parnassifolius*. La vam trobar juntament amb Eulàlia Nuet i Joan A. Pera.

Aquestes dues localitats són les primeres que es troben al costat nord de la Cerdanya. Totes les que es coneixien fins ara són de les parts sud i est d'aquesta comarca, al llarg de la serra de Cadí, sobretot al seu vessant septentrional; a les serres de Gisclareny i del Moixeró, però en el seu vessant meridional, i a la carena que tanca, pel nord, la

vall de Núria i la del Freser, entre la font de l'Home Mort, el Puigmal i els pics de la Vaca. També existeix al coll d'Arenes, al massís del Casamanya, a les valls d'Andorra. Fora d'aquests llocs no havia estat citada d'enlloc més (vegeu la fig. 4).

Tenen raó Baudière i Serve (1980: 77) quan, responent-se al perquè d'aquesta separació entre la localitat andorrana i la resta de localitats del sud i l'est de la plana cerdana, apunten dues raons possibles: l'escassetat d'afloraments esquistosos amb una orientació adequada i a altitud elevada o bé la manca d'una exploració sistemàtica de les solanes altes. La nostra troballa accidental ens fa pensar que, amb una prospecció detallada i ben orientada, és molt possible augmentar el nombre de localitats conegudes on es fa aquesta interessant umbel·lífera endèmica.

JOSEP NUET BADIA

Gran Via de les Corts Catalanes, 1041 1r D. E-08020 Barcelona.

Xatardia scabra (Lapeyr.) Meissn. al Port del Comte

Xatardia scabra (Lapeyr.) Meissn. in Port del Comte massif (Catalan Pre-Pyrenees)

Rebut: 30.09.98
Acceptat: 11.11.98

Solsonès: Massís de Port del Comte (SO), serra del Pinar, prop del camí dels Prats de Canalda als Prats de Bessies, en una tartera de roca calcària; UTM 31TCG76, 1.750 m s. m.; leg. J. Cuyàs, VII-1983 (herb. perso-

nal). Massís de Port del Comte (S), les Morrereres, a les tarteres calcàries; UTM 31TCG76, 1.950-2.000 m s. m.; leg. I. Soriano, 28-VII-1998 (BCC s/n).

Aquest endemisme també fa petites poblacions als caients meridionals del massís prepirinenc de Port del Comte, d'on no era conegut fins ara. Les localitats indicades signifiquen l'extrem sud-occidental de la seva àrea (vegeu la fig. 4).

JOAN CUYÀS* & IGNASI SORIANO**

* Passatge Maluquer 5, 4t 1ª. E-08022 Barcelona.
** Departament de Biologia vegetal (Botànica). Univ. de Barcelona. Diagonal, 645. E-08028 Barcelona.

Potentilla cinerea Chaix ex Vill. i *Erodium foetidum* (L.) L'Hér. subsp. *lucidum* (Lapeyr.) O. Bolòs & Vigo a la Vall d'Aran

Potentilla cinerea Chaix ex Vill. and *Erodium foetidum* (L.) L'Hér. subsp. *lucidum* (Lapeyr.) O. Bolòs & Vigo in the Aran Valley (C-Pyrenees)

Rebut: 08.06.98
Acceptat: 09.09.98

Potentilla cinerea Chaix ex Vill.

Vall d'Aran: Malhs deth Horcalh, UTM 31TCH3437, 2.045 m s. m.; leg. I. Soriano, 18-VII-1996 (BCC s/n).

Segona citació per als Pirineus axials d'aquesta rosàcia de distribució lateuro-siberiana. Fins ara, només havia estat indicada per Lapeyrouse (1813) del port de Plan, citació que Villar *et al.* (1998) no han pogut verificar. Als Països Catalans, l'espècie es

coneixia de diverses àrees de muntanya, les més septentrionals de les quals corresponen al Montsec i algunes serres veïnes (Bolòs & Vigo, 1984; Bolòs *et al.*, 1995).

La població de referència es fa en unes pastures rocalloses assolellades de l'ordre *Ononidetalia striatae*. Per la densitat de l'indument, que els dona un aspecte cendrós, els nostres espècimens semblen propers als de les muntanyes mediterrànies que Bolòs & Vigo (1990) refereixen a la subsp. *velutina* (Lehm.) Nyman; per contra, molts presenten fulles basals pentafoliolades, un caràcter distintiu, segons els mateixos autors, de la subespècie típica, present també a Catalunya. En opinió d'altres autors (Ball *et al.*, 1968), les dues subespècies esmentades representarien formes extremes d'un tàxon força polimorf, si més no a la part occidental de la seva àrea.

Erodium foetidum (L.) L'Hér. subsp. *lucidum* (Lapeyr.) O. Bolòs & Vigo

Vall d'Aran: Per damunt de l'Estanth Nère, UTM 31TCH3238, 2.450 m s. m.; leg. I. Soriano, A. Ferré & R.V. Quadrada, 16-VII-1996 (BCC s/n). Coth de Montoliu, UTM 31TCH3138, 2.500 m s. m.; leg. I. Soriano, A. Ferré & R.V. Quadrada, 16-VII-1996 (BCC s/n).

Endemisme pirinenc que, segons el monografista Guittoneau (1972, i també Guittoneau *et al.*, 1991) caldria subordinar a *Erodium glandulosum* (Cav.) Willd. No havia estat indicat fins ara de la Vall d'Aran, tot i que era conegut d'algunes localitats properes situades a ambdós costats de la serralada (vegeu Rouy, 1897; Carreras *et al.*, 1993).

Les poblacions araneses viuen en fissures i relleixos de roques calcinals assolellades de l'estatge alpí, dins el *Saxifragion mediae*. Aquest substrat no concorda amb el rocam silici indicat per Rouy (l. c.) i per Bolòs &

Vigo (1990) com a preferent per a la planta; en canvi, coincideix amb el de les poblacions ribagorçanes de Carreras *et al.* (l. c.). D'altra banda, les nostres localitats ultrapassen sensiblement el sostre altitudinal atribuït a aquesta planta per Bolòs & Vigo (l. c.).

IGNASI SORIANO

Departament de Biologia vegetal (Botànica). Univ. de Barcelona. Diagonal, 645. E-08028 Barcelona.

***Linum austriacum* L. subsp. *collinum* Nyman, espècie nova per al País Valencià**

JULI G. PAUSAS

CEAM. Parc Tecnològic. E-46980 Paterna.

***Linum austriacum* L. subsp. *collinum* Nyman, a new species for Valencia Country**

Rebut: 18.05.98
Acceptat: 09.09.98

La vall de Cofrents (País Valencià): la mola de Cortes de Pallás; terreny pla i pedregós. UTM 30SXJ74, 840-860 m s. m.

Linum austriacum subsp. *collinum* és un petit i rar *Linum* que fins ara es coneixia, dins dels Països Catalans, als Pirineus i a la Serreta Negra de Fraga. A la serralada pirinenca es fa als pasturatges montans d'entre 1.000 i 1.500 m, principalment en contrades de clima de tendència continental (Font, 1993; Bolòs & Vigo, 1990). Fora dels Pirineus només es coneixia de la Serreta Negra de Fraga (Baix Cinca), on ha estat indicat a 280-300 m d'altitud en erms continentals, i més rarament en comunitats nitròfiles (Bolòs, 1973).

Els individus de la població valenciana es trobaven en flor durant els mesos d'abril i maig, i eren localment abundants en comunitats dominades per *Brachypodium retusum*, *Thymus vulgaris* subsp. *vulgaris* i *Stipa offneri*. També l'acompanyaven *Helianthemum marifolium* subsp. *rotundifolium*, *Alyssum montanum* subsp. *montanum* (tàxon rar al País Valencià), *Genista scorpius*, *Euphorbia isatidifolia*, *Erinacea anthyllis*, *Phlomis lychnitis*, etc.

Altres localitats ibèriques properes on aquest tàxon ha estat citat són Monreal del Campo, Terol (Pau, 1895) i la Laguna del Rey i Lagunas de Tinajas, Albacete (Peinado *et al.*, 1985).

***Ruppia drepanensis* Tineo als Països Catalans**

***Ruppia drepanensis* Tineo in the Catalan Countries**

Rebut: 08.06.98
Acceptat: 09.09.98

Camp de Morvedre (País Valencià): Puçol, la marjal del Moro; UTM 30SYJ3589; leg. C. Gutiérrez, VI-1998 (BCC 5147).

Nova localitat d'aquesta rupiàcia en una llacuna litoral en restauració d'aquest espai protegit de la plana valenciana, on també hi creix *Ruppia maritima*.

Ruppia drepanensis viu a les llacunes d'aigües salades o salabroses, tant del litoral com de l'interior (Cirujano & García,

1992). L'única dada sobre la presència de *Ruppia drepanensis* als Països Catalans era de l'antic estany d'Ivars d'Urgell (Gutiérrez, 1995), segons a un plec (BC 60024) dipositat al Jardí Botànic de Barcelona, on havia estat determinat com a *Ruppia maritima*; P. García va revisar-lo i redeterminar-lo com a *Ruppia drepanensis*. Desaparegut l'estany d'Ivars d'Urgell, així com altres llacunes endorreiques properes, calia considerar aquesta espècie, no inclosa a la *Flora Manual dels Països Catalans* (Bolòs *et al.*, 1993) ni en el recent treball de revisió de Mateo & Crespo (1998), com a extingida als Països Catalans.

CÈSAR GUTIÉRREZ

Cartagena 293 bis, 4t 1ª. E-08025 Barcelona.

***Hieracium castellanum* Boiss. & Reut., espècie nova per als Pirineus**

***Hieracium castellanum* Boiss. & Reut., a new species for the Pyrenean flora**

Rebut: 30.09.98
Acceptat: 11.11.98

Pallars Sobirà: Ribera de Cardós, sobre Ginestarre; pradell xeròfil sobre esquistes; UTM 31TCH5718, 1.730 m s. m.; leg. E. Carrillo, J. Carreras & A. Ferré, 7-IX-1998 (BCC s/n).

Hieracium castellanum és una espècie freqüent a les serralades del sector nord-occidental de la península Ibèrica que

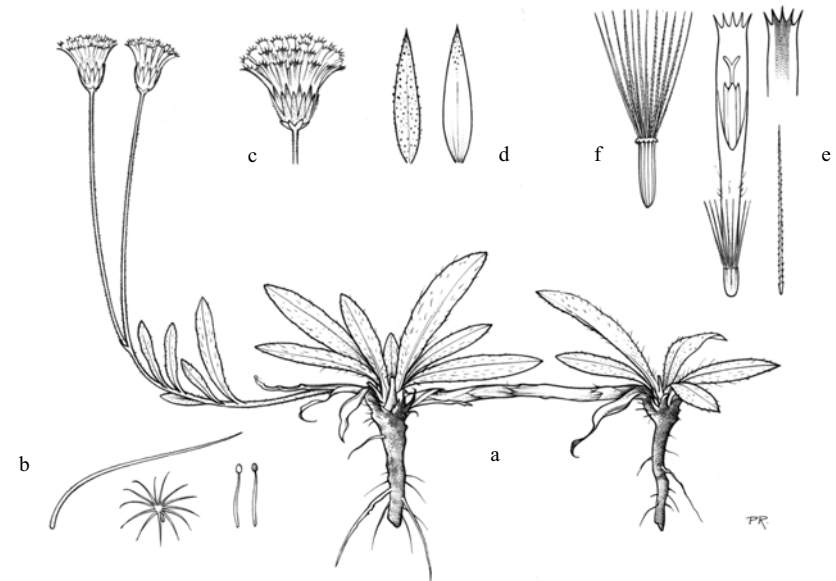

FIG. 5. *Hieracium castellanum* Boiss. & Reuter, Ginestarre (BCC s/n): a) habitus; b) nature of indumentum on the involucre; c) capitulum; d) involucre; e) details of the flower; f) detailed ligule and achene with pappus.

Hieracium castellanum Boiss. & Reuter, Ginestarre (BCC s/n): a) habitus; b) nature of indumentum on the involucre; c) capitulum; d) involucre; e) detailed ligule and achene with pappus.

apareix també a les Bètiques i esporàdicament a les muntanyes del nord d'Àfrica (Mateo, 1990). Fins ara tenia el límit oriental de la seva àrea de distribució al Sistema Ibèric (Mateo, l. c.).

La presència d'aquesta planta al Pirineu axial en modifica de manera important l'àrea de distribució coneguda i constitueix una novetat tant per a la flora pirinenca com per a la dels Països Catalans. A més de la localitat on vàrem recollir el plec, l'hem vista el mateix dia al camí de Besan al pla de Négua (Vallferrera, Pallars Sobirà, UTM 31TCH5813), a 1.500 m s. m., també sobre esquistos, als replanets amb sòl incipient. La separació entre les dues localitats fa pensar que no deuen ser les úniques dins l'àrea silícia del Pirineu central, i que és esperable, per exemple, a les valls d'Àneu i a la Vall d'Aran.

EMPAR CARRILLO, JORDI CARRERAS & ALBERT FERRÉ

Departament de Biologia Vegetal (Botànica). Univ. de Barcelona. Diagonal, 645. E-08028 Barcelona.

Noves localitats d'*Hookeria lucens* (Hedw.) Sm. al Montseny

New records of *Hookeria lucens* (Hedw.) Sm. from the Montseny (NE Spain)

Rebut: 03.06.98
Acceptat: 09.09.98

Hookeria lucens és una molsa pleurocàrpica, fàcil de reconèixer pel seu color verd pàl·lid, brillant i pels fil·lidis ovats, anervats, formats per cèl·lules grans, hexagonals i translúcides, disposats en un sol pla

al llarg del caulidi. Viu sobre substrat àcid en talussos i roques ombrejats, de les vores dels cursos d'aigua, en zones montanes.

Considerada suboceànica és molt freqüent a tota la regiò atlàntica de la península Ibèrica (Casas *et al.*, 1992). A Catalunya ha estat recol·lectada, únicament, en diversos indrets de la Vall d'Aran, en boscos de pi negre i avetoses, i al Montseny, a la part alta del barranc de Santa Fe (Vives, 1974).

Malgrat que la brioflora del Montseny és força coneguda (Casas, 1986), encara resten alguns indrets poc explorats o gens, com és el cas del sot de la Bassa del Tombo i el sot Llobater, al SE de Morou. El nostre interès per visitar aquestes localitats es deu al poblament de *Prunus lusitanica* que s'hi desenvolupa. Volíem comprovar si amb aquesta espècie, relictada de les selves nebuloses del terciari, s'hi troba algun briòfit acompanyant, relacionat amb aquest tipus de vegetació.

Les espècies de briòfits recol·lectades al sot de la Bassa del Tombo i al sot Llobater són més o menys abundants a l'estatge montà del Montseny, llevat de *Hookeria lucens*, considerada molt rara i en perill d'extinció al massís. Aquests sots es troben en ple domini de l'alzinar muntanyenc (*Aspleno-Quercetum ilicis*) i sobre un substrat granític. D'aigües escasses però permanents, tenen una orientació oest-est, fet que, tot i l'orientació sud del vessant de la muntanya, permet l'existència d'una petita obaga. El bosc caducifoli mixt que hi ha, sot avall esdevé una vereda. És en la zona de contacte entre ambdós boscos i, concretament, al sot de la Bassa del Tombo on apareix, localment abundant, *Hookeria lucens*, sobre roques vora de l'aigua i a la base de verns, entre 700 i 975 m, amb *Plagiomnium undulatum*, *Rhizomnium punctatum*, *Mnium hornum* i *Riccardia chamaedryfolia*. El fet de posseir abundants

esporòfits indica que s'hi desenvolupa en condicions òptimes. Amb aquests briòfits hi apareixen altres plantes pròpies de climes oceànics, com ara *Prunus lusitanica*, abans esmentat, *Hypericum pulchrum* o els pteridòfits *Dryopteris affinis* subsp. *affinis*, *D. affinis* subsp. *borreri*, *Polystichum setiferum*, *Athyrium filix-femina*, *Blechnum spicant* i, molt escadussera, *Osmunda regalis*.

Malgrat l'abundància de *Hookeria lucens* en el sot de la Bassa del Tombo hem de conservar la qualificació d'espècie rara i en perill d'extinció al Montseny. Com que és una espècie higròfila, la dessecació del rierol que flueix al fons del barranc n'originaria la desaparició.

La llista que presentem a la taula 1 fa palesa la riquesa, tant d'hepàtiques com de molses, que es troben en ambients obacs i humits al sot de la Bassa del Tombo (1) i al sot Llobater (2), ambdós situats a la quadrícula UTM 31TDG52.

CREU CASAS*, ROSA M. CROS*, MONTSERRAT BRUGUÉS* & CÉSAR GUTIÉRREZ**

* Botànica, Facultat de Ciències, Universitat Autònoma de Barcelona. E-08193 Bellaterra.

** Cartagena 293 bis, 4t, 1a. E-08025 Barcelona.

Bibliografia

- ARNOLD, J. E. 1981. Notas para una revisión del género *Ophrys* L. (*Orchidaceae*) en Cataluña. *Collect. Bot. (Barcelona)*, 12: 5-61.
- ARNOLD, J. E. 1996. Notas para una revisión del género *Ophrys* L. (*Orchidaceae*) en Cataluña, II. *Fol. Bot. Misc.*, 10: 85-105.
- BALL, P. W.; PAWLOWSKI, W. & WALTERS, S. M. 1968. *Potentilla* L. In: *Flora Europaea*, vol. 2 (T. G. Tutin *et al.*, ed.). Cambridge Univ. Press. p. 36-47.
- BAUDIÈRE, A. & SERVE, L. 1975. Las comunidades de *Xatardia scabra* (Lapeyr.) Meissn. Composición florística y relaciones con la dinámica de las formaciones superficiales. *Anales Inst. Bot. Cavanilles*, 32(2): 537-556.

- BAUDIÈRE, A. & SERVE, L. 1980. Sur la présence de *Xatardia scabra* (Lapeyr.) Meissn. dans les montagnes d'Andorre. *Bull. Soc. Bot. Fr.*, 127, *Lettres bot.* (1): 71-79.
- BAYER, E. & LÓPEZ GONZÁLEZ, G. 1991. The plants called «*Gagea nevadensis*» in the Iberian Peninsula. *Bot. Chron.*, 10: 845-852.
- BOLÓS, O. 1973. La vegetación de la Serreta Negra de Fraga. *Mem. R. Acad. Cienc. Art. Barcelona*, 42(6): 269-313.
- BOLÓS, O.; FONT, X.; PONS, X. & VIGO, J. compil. 1995. Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans, vol. 5. *IEC. Orca: Atlas Corològic*, 5. Barcelona.
- BOLÓS, O. & MASALLES, R. M. compil. 1985-1987. Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans. *IEC. Orca: Atlas Corològic*, 1. Barcelona.
- BOLÓS, O.; NUET, J. & PANAREDA, J. M. 1986. Flora vascular del Montseny. In: *El patrimoni biològic del Montseny. Catàlegs de flora i fauna*, 1. (J. Terradas & J. Miralles ed.). Diputació de Barcelona. Servei de Parcs Naturals. Barcelona. p. 41-92.
- BOLÓS, O. & VIGO, J. 1984-1996. *Flora dels Països Catalans*, vol. 1-3. Barcino. Barcelona.
- BOLÓS, O.; VIGO, J.; MASALLES, R. M. & NINOT, J. M. 1993. *Flora manual dels Països Catalans*, ed. 2. Pòrtic. Barcelona.
- BRAUN-BLANQUET, J. 1934. L'excursion de la SIGMA en Catalogne (Pâques 1934). *Cavanillesia*, 7: 153-167.
- CADEVALL, J. & COL. 1933. *Flora de Catalunya*, vol. 5. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- CARRERAS, J.; CARRILLO, E.; MASALLES, R. M.; NINOT, J. M. & VIGO, J. 1993. El poblament vegetal de les valls de Barravés i de Castanesa. I - Flora i vegetació. *Acta Bot. Barcin.*, 42: 1-392.
- CASAS, C. 1986. Briòfits del Montseny. In: *El patrimoni biològic del Montseny. Catàlegs de flora i fauna*, 1. (J. Terradas & J. Miralles ed.). Diputació de Barcelona. Servei de Parcs Naturals. Barcelona. p. 31-39.
- CASAS, C.; BRUGUÉS, M.; CROS, R. M. & SÈRGIO, C. 1992. *Cartografia de Briòfits. Península Ibèrica i les Illes Balears, Canàries, Açores i Madeira*. Fasc. III: 101-150. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- CIRUJANO, S. & GARCIA MURILLO, P. 1992. El género *Ruppia* en la península Ibèrica. *Quercus*, 74: 14-21.
- COLMEIRO, M. 1885-1889. *Enumeración y revisión de las plantas de la península Hispano-Lusitana*. 5 vol. Madrid.
- FONT, X. 1993. Estudis geobotànics sobre els prats xeròfils de l'estatge montà dels Pirineus. *IEC, Arx. Sec. Ciències*, 105: 1-828.
- GUITTONEAU, G.-G. 1972. Contribution à l'étude biosystematique du genre *Erodium* L'Hér. dans le bassin méditerranéen occidental. *Boissiera*, 20: 1-154.
- GUITTONEAU, G.-G.; CUETO ROMERO, M. & MATEO SANZ, G. 1991. Nouvelle interprétation de l'*Erodium valentinum* (Lange) Greuter & Burdet, endémique du sud-est de l'Espagne. *Bull. Soc. Bot. France*, 138, *Lettres bot.* (3): 231-238.

- GUTIÉRREZ I PEREARNAU, C. 1995. Passat i futur de l'estany d'Ivars d'Urgell. Apunts històrics i biogeogràfics. *Bull. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 62: 147-154.
- HERMOSILLA, C. E. & SABANDO, J. 1996. Notas sobre orquídeas (II). *Est. Mus. Cienc. Nat. de Alava* (1995-1996), 10-11: 119-140.
- LAPEYROUSE, P. de 1813. *Histoire abrégée des Pyrénées*. Toulouse.
- MASCLANS, F. & BATALLA, E. 1972. Flora de los montes de Prades. *Collect. Bot. (Barcelona)*, 8: 63-200.
- MATEO, G. 1990. Contribución al conocimiento de las especies españolas del género *Hieracium* L., II. Las secciones Castellana y Alpicolina. *Fontqueria*, 28: 57-62.
- MATEO, G. & CRESPO, M. B. 1998. *Manual para la determinación de la flora valenciana*. Monografías de flora Montiberica, 3. Alicante-Valencia.
- MOLERO, J. & VIGO, J. 1981. Aportació al coneixement florístic i geobotànic de la serra d'Aubenc. *Treb. Inst. Bot. Barcelona*, 6: 1-82.
- MONTSERRAT, P. 1968. *Flora de la Cordillera Litoral Catalana (porción comprendida entre los ríos Besós y Tordera)*. Caja de Ahorros de Mataró. Mataró.
- MUNTADAS, M. 1867. *Montserrat. Su pasado, su presente y su porvenir. Historia compuesta en vista de los documentos existentes en el archivo del Monasterio*. Pablo Roca. Manresa.
- NUET, J. & PANAREDA, J. M. 1991-1993. *Flora de Montserrat*. Col. Abat Oliba, ser. il., 7-9. Publ. Abadia de Montserrat. Barcelona.
- PAU, C. 1895. Plantas recogidas por Don Juan Benedicto, farmacéutico de Monreal. *Actas Soc. Hist. Nat.*, 24: 13-23.
- PEINADO, M.; BARTOLOME, C. & MARTÍNEZ-PARRAS, J.M. 1985. Notas sobre vegetación nitrófila. I. *Studia Botanica*, 4: 27-33.
- ROUY, G. 1897. *Flore de France*, vol. 4. Soc. Sci. Nat. Charente Inf. Tours.
- SANZ, H. & NUET, J. 1995. *Guia de les orquídies de Catalunya*. Montblanc-Martín. Granollers.
- VAN DER SLUYS, M. & GONZÁLEZ, J. 1982. *Orquídeas de Navarra*. Dip. Foral de Navarra. Pamplona.
- VICENS, J. 1996. *Cistus x ledon* Lam., *Aster lynosiris* (L.) Bernh. i *Senecio inaequidens* L., tres plantes interessants de la flora catalana. In: Notes breus (flora). *Bull. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 64: 78-79.
- VIDAL, J. M. & HEREU, R. 1992. Notes florístiques i corològiques de la família *Orchidaceae* a l'Empordà i zones adjacents (Catalunya). *Fol. Bot. Misc.*, 8: 125-158.
- VILLAR, L.; SESÉ, J.A. & FERRÁNDEZ, J. V. 1998. *Atlas de la flora del Pirineo Aragonés*, vol. I. Huesca.
- VIVES, J. 1974. Additions to the moss flora of Catalonia. *Collect. Bot. (Barcelona)*, 9: 195.

TAULA I. Relació de briòfits observats al sot de la Bassa del Tombo (1) i al sot Llobater (2).

List of bryophyta observed in the sot de la Bassa del Tombo (1) and in the sot Llobater (2).

Hepàtiques

- 1 *Calypogeia fissa* (L.) Raddi
- 1, 2 *Chiloscyphus polyanthos* (L.) Corda
- 2 *Conocephalum conicum* (L.) Underw.
- 1, 2 *Lejeunea cavifolia* (Ehrh.) Lindb.
- 2 *Lophocolea bidentata* (L.) Dum.
- 1, 2 *Metzgeria furcata* (L.) Dum.
- 1 *Pellia neesiana* (Gott.) Limpr.
- 1, 2 *Plagiochila porelloides* (Torrey ex Nees) Lindenb.
- 2 *Porella arboris-vitae* (With.) Grolle
- 1, 2 *Radula complanata* (L.) Dum.
- 1 *Riccardia chamedryfolia* (With.) Grolle
- 1 *Scapania nemorea* (L.) Grolle

Molses

- 1 *Atrichum angustatum* (Brid.) B. & S.
- 1 *Atrichum undulatum* (Hedw.) P. Beauv.
- 1 *Brachythecium rivulare* B., S. & G.
- 1 *Bryum pseudotriquetrum* (Hedw.) Gaertn., Meyer & Scherb.
- 1 *Calliergonella cuspidata* (Hedw.) Loeske
- 1 *Ctenidium molluscum* (Hedw.) Mitt.
- 1 *Dichodontium pellucidum* (Hedw.) Schimp.
- 1 *Eurhynchium praelongum* (Hedw.) B., S. & G. var. *stokesii* (Turn.) Dix.
- 1 *Eurhynchium striatum* (Hedw.) Schimp.
- 1 *Fissidens bryoides* Hedw.
- 1 *Fissidens dubius* P. Beauv.
- 1, 2 *Fissidens taxifolius* Hedw.
- 2 *Homomallium incurvatum* (Brid.) Loeske
- 1 *Hookeria lucens* (Hedw.) Sm.
- 1 *Hypnum cupressiforme* Hedw. var. *cupressiforme*
- 2 *Hypnum cupressiforme* Hedw. var. *filiforme* Brid
- 1 *Isoetium alopecuroides* (Dubois) Isov.
- 2 *Leptodon smithii* (Hedw.) Web. & Mohr
- 1 *Leucobryum juniperoideum* (Brid.) C. Myll.
- 1 *Mnium affine* Bland.
- 1 *Mnium hornum* Hedw.
- 1, 2 *Neckera complanata* (Hedw.) Hyb.
- 2 *Palustriella commutata* (Hedw.) Ochyra
- 1, 2 *Plagiomnium undulatum* (Hedw.) T. Kop.
- 1, 2 *Plagiothecium nemorale* (Mitt.) Jaeg.
- 1 *Polytrichum formosum* Hedw.
- 2 *Pseudoleskeella nervosa* (Brid.) Nyh.
- 2 *Pterigynandrum filiforme* Hedw.
- 2 *Ptychomitrium polyphyllum* (Sw.) B. & S.
- 1 *Rhizomnium punctatum* (Hedw.) T. Kop.
- 2 *Rhynchostegium confertum* (Dicks.) B., S. & G.
- 1 *Rhynchostegium riparioides* (Hedw.) Card.
- 1, 2 *Schistidium apocarpum* (Hedw.) B., S. & G.
- 1 *Scleropodium purum* (Hedw.) Limpr.
- 1, 2 *Thamnobryum alopecurum* (Hedw.) Gang.
- 1 *Thuidium tamariscinum* (Hedw.) B., S. & G.
- 1 *Trichostomum brachydontium* Bruch